

Utskrift
av
rettsbok for Sand herredsrett.

113624

LANDSSVIKSAKER.

H o v e d f o r h a n d l i n g .

År 1945 den 14. desember ble rett holdt på Tingssalen i Lillesand.

Rettenes formann: Sorenskriver Lövland.

Domsmenn: 1. Veivokter Jens Aas, Birkenes,
2. Skogsoppsynsmann Torbjörn Olsbu, Landvik,

som begge har avgitt forsikring för.

Protokollfører: Ågot Løite.

Sak nr. 11/1945 L.

Den Offentlige Påtalemyndighet
mot

Anders O. Nyberg, V. Moland,

tiltalt for forbrytelse mot landssvikanordningen.

Til stede: aktor statsadvokat Falkanger som også møtte for
Erstatningsdirektoratet.

Forsvarer overrettssakfører S. Holmesland.

Tiltalte møtte.

.....
Etter stemmegivning og rådslagning for lukkede dører
sa retten

d o m :

Anders Olsen Nyberg er født den 7. mars 1895 og bor i Vestre Moland hvor han er bonde. Han er gift og har 4 barn i alderen 17 - 21 år. Han har en formue på ca. kr. 73.000,- og ~~xxx~~ en inntekt i 1944 på ca. kr. 18.000,-. Han har ikke vært straffet.

Statsadvokaten for landssviksaker i Aust-Agder har den 30. juli d.å. satt Nyberg under tiltale ved nærværende rett etter provisorisk anordning av 15. desember 1944 om tillegg til straffelovgivningen om forrederi (landssvikanordningen) § 3, jfr. § 2 nr. 1 a og 2, som setter straff for den som etter 8. april 1940 har vært medlem eller søkt om eller samtykket i å bli medlem av Nasjonal Samling eller organisasjon som har til hensikt å utøve vold eller annen

eller straffbare tiltak som den har satt i verk.

Grunnlaget for tiltalen er:

Tiltalte har fra 13. oktober 1940 til kapitulasjonen vært medlem av Nasjonal Samling og fra våren 1941 av Rikshirden.

Han har vært lagfører i Vestre Moland i november desember 1940 samt februar - juni 1943 og lagspropagandaleder fra 1944

Videre har han vært fylkesbondeleder fra 1. juli 1943 i Aust-Agder fylke.

Som ordfører i Vestre Moland fra 1.1.1941 til 31.12.42, har han ytet flere bevilgninger av kommunens midler til støtte for N.S. og frontkjemperorganisasjoner, således 31.12.41 kr. 600,- til Den Norske Legion, den 7.11.42 kr. 550,- til N.S.H. den 14.3.42 kr. 50,- til Rikshirdstaben og den 24.2.42 kr. 151.40 til bilder av Quisling, likesom han også som medlem av fylkestinget i 1941 og 1942 var med på å bevilge kr. 5000,- hver gang - til sammen kr. 10.000,- til Frontkjemperkontoret. Dertil har han av egne midler gitt til sammen kr. 650,- til samme formål, samt kr. 400,- til N.S.H.

Etter henstilling fra Erstatningsdirektoratet vil der i saken bli nedlagt påstand om inndragning. Kravet herom er rettet mot den lønn tiltalte har oppbåret som ordfører, tilsammen kr.800,-. Kravet vil være hjemlet i landssvikanordningens § 15.

Likeså vil der i saken bli nedlagt påstand om erstatning. Erstatningskravet gjelder tiltaltes medansvar for den skade som Nasjonal Samling har voldt ved medvirkning til det rettsstridige styret av landet eller ved andre rettsstridige handlinger. For denne skade som løper opp i millioner, er tiltalte ansvarlig sammen med de øvrige medlemmer av Nasjonal Samling, jfr. landssvikanordningens § 25. Overensstemmende med denne lovbestemmelse vil der i saken bli nedlagt påstand om at tiltalte dømmes til å betale en erstatning, fastsatt ved rettens skjønn, beregnet oppad inntil kr. 73.000,-.

Under hovedforhandlingen har aktor påstått tiltalte dømt til tvangsarbeide i 2 år, bot kr. 20.000,- og fratatt rettigheter etter l.a. § 11 nr. 1 - 4 for 10 år og nr. 5, 7 og 8 for 5 år samt at han tilpliktet å betale det offentlige saksomkostninger. Videre er det påstått at tiltalte tilpliktet å tåle inndragning av kr.650,- til Erstatningsdirektoratet og en erstatning begrenset oppad inntil kr. 46.000,-.

Forsvareren har prinsipielt påstått tiltalte frifunnet, subsidiært ansett på mildeste måte.

Retten finner det bevist at tiltalte har vært medlem av Nasjonal Samling fra 13. oktober 1940 og til kapitulasjonen samt vært medlem av Rikshirden fra våren 1941 og til krigens slutt. Han har vært lagfører for Nasjonal Samling i Vestre Moland i novembert desember 1940 samt februar - juni 1943 og lagspropagandaleder fra 1

Tiltalte har også vært fylkesbondeleder i Aust-Agder fylke fra 1. juli 1943 og retten oppfatter dette som han har vært leder av N.S. bondegruppen som var en politisk organisasjon knyttet til N

Det er også bevist at tiltalte som ordfører i Vestre Moland fra 1.1.1941 til 31.12.1942 har bevilget den 27.12.1941 kr. til Den Norske Legion, den 7.11.1942 kr. 550,- til N.S.H., den 14.3 kr. 50,- til Rikshirdstabens musikk-korps og den 24.2.42 kr. 151,40 til bilder av Quisling. Som medlem av fylkestinget 1941 og 1942 unntatt tiltalte hvert år å protestere mot bevilgning av kr. 5000,- til Frontkjemperkontoret. Tiltalte har av egne midler gitt tilsammen kr. 650,- til Frontkjemperkontoret og kr. 400,- til N.S.H.

Retten finner det videre godtgjort at tiltalte har vært seg bevisst at tyskerne i heromhandlede tid var å betrakte som fiender der hadde hårtatt landet og likeså at han ved å forholde seg som anført var med å fremme tyske krigsinteresser og således ytet tyskerne støtte i råd eller dåd. Han anfører at han mente at Nasjonal Samling under de foreliggende omstendigheter fulgte den linje som var heldigst for landet men dette kan ikke virke straffbefriende idet tiltalte hadde plikt til å følge de lovlige myndigheter.

Tiltalte finnes å være straffskyldig etter straffelovens § 86 og kan da dømmes etter landssvikanordningen.

Retten finner at tiltaltets medlemskap i Nasjonal Samling og de tillitshverv han har hatt i denne organisasjon rammes av landssvikanordningens § 2 nr. 1 a. Det samme gjelder hans medlemskap i hirden og hans stilling som fylkesbondeleder idet det i begge disse tilfeller gjelder organisasjoner knyttet til N.S.

Tiltaltets gaver til Frontkjemperkontoret og N.S.H. samt hans bevilgninger som ordfører som foran nevnt rammes av l.a. § 2 idet han derved har støttet organisasjoner knyttet til N.S. eller straffbare tiltak som N.S. har satt i verk. Det samme gjelder tiltaltets unnlattelse av å protestere mot de to bevilgninger i fylkestinget.

Tiltalte må etter dette bli å dømme overenstemmende med tiltalen.

Ved utmålingen av straffen kommer i betraktning at generalpreventive hensyn krever streng straff i disse saker samt at tiltalte var en mann i moden alder og med atskillig utdannelse. Han har vært fullt og helt overbevist N.S.mann, har gått med parti

merke og brukt N.S.hilsen og har hatt adskillige hverv i partiet likesom han i 2 år har latt seg bruke som ordfører. Han meldte seg frivillig inn i hirden og har hatt hirduniform som han brukte ved enkelte leiligheter. Tiltalte har tildels også opptrådt agressivt hvorom særlig henvises til hans dokumenterte skrivelse til statspolitiet hvor han foreslår at herredskasserer Bendixen fjernes fra sin stilling som styrer av trygdekassen og ombudsmann for arbeidsformidlingen og i det hele enhver offentlig stilling.

I formildende retning må nevnes at tiltalte etter vitneprovene synes å ha opptrådt saklig som ordfører bortsett fra bevilgningene og forholdet med Bendixen og at han i sine partihverv ikke synes å ha utført særlig meget arbejde. Det kan også nevnes at tiltalte har hatt flere studieopphold i Tyskland og på den måte før krigen var blitt tyskorientert og hadde lettere for å bli fanget av propagandaen. En tar også i betraktning at tiltalte, som er en used vanlig dyktig gårdbruker under krigen har vært en glimrende leverandør av jordbruksprodukter. Tiltalte har ved en anledning ytet hjelp til en kone hvis mann var Tysklandsfange og har ved en annen anledning søkt om å få friggitt politiske fanger.

Retten finner at tiltalte etter dette må dømmes til tvangsarbeide i 2 år, en bot på kr. 10.000,- samt tap av rettigheter etter l.a. § 11 nr. 1 - 4 for 10 år og nr. 5, 7 og 8 for 5 år. I saksonkostninger må han svare kr. 50,-.

Tiltalte har som ordfører oppebåret kr. 800,-. Det ansees godtgjort at han ole ordfører på grunn av sitt medlemskap i N.S. og inntekten må derfor inndres etter l.a. § 15 idet der dog gjøres fradrag for skatter således at beløpet blir kr. 650,-.

Med hensyn til påstanden om erstatning bemerkes at tiltalte står liknet for ca. kr. 73.000,- i formue, herav har han ve. kr. 38.000,- i bankinnskudd mens resten ligger i eiendommen. Han skylder i skatter kr. 6000,-. Han lever i formuesfelleskap med sin hustru, der har vært bokført som medlem av partiet uten at det dog er på det rene om hun har godkjent dette. Retten finner at tiltalte etter l.a. § 25 og den praksis som er fastslått av høyesterett må være erstatningspliktig for den skade som Nasjonal Samling har voldt landet. Erstatningsansvaret for tiltalte fastsettes til kr. 20.000,- idet der nerved er tatt hensyn til det forbryterske forhold, den utviste skyld samt omstendighetene forøvrig. Retten har herunder også tatt hensyn til tiltaltes glimrende virksomhet som gårdbruker og mener at det ikke vil være i samfunnets interesser at han blir rammet for hårdt økonomisk således at han vil ha vanskelig for å komme igang igjen når frihetsstraffen er over.

Tiltalte her sittet i varetektfengsel fra 10. mai til 10. august i år.

Dommen er enstemmig.

Til kjennes for rett:

I. Anders Olsen Nyberg dømmes for forbrytelse mot provisorisk-
anordning av 15. desember 1944 (landssvikanordningen) § 3, jfr. §
nr. 1 a og 2 til tvangsarbeide i 2 - to - år hvorfra går 93 - nitti
dager for utholdt varetektsfengsel samt til å svare en bot til det
offentlige på 10.000,- titusen - kroner. Han dømmes videre til tap
av de rettigheter som er nevnt i landssvikanordningens § 11 nr. 1
for et tidsrum av 10 - ti - år og nr. 5, 7 og 8 for et tidsrum av
5 - fem - år. Han tilpliktet å erstatte det offentlige for saksom-
kostninger 50 - femti - kroner.

II. Anders Olsen Nyberg dømmes til å tåle inndragning til fordel
for Erstatningsdirektoratet av et beløp på 650-sekshundreogfemti -
kroner i medhold av landssvikanordningens § 15 samt til å betale
innen 2 - to - uker til Erstatningsdirektoratet som erstatning etter
landssvikanordningens § 25 20.000 - tyvetusens kroner.

Dommen ble opplest for åpne dører. Aktor, forsvarer
og tiltalte var tilstede. Sistnevnte ble gjort kjent med at opp-
lesning gjelder som forkynning, samt på hvilken måte og innen hvil-
ken frist dommen kan søkes prøvd ved høyere rett. Han ble levert
et utfylt og underskrevet eksemplar av "Meddelelse til domfelte."

Domfelte forlangte betenkningstid.

Rettsmötet varte fra kl. 9,00 til 14,00.

Rettsmötet slutt.

G. A. Lövland.

Torbjörn Olsbu.

Jens Aas.

*utskriftens riktighet
bekreftes.*

uten betaling.

Jens Aas

hst